

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Egan G. - Prach.pdb

PDB Name: b
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 24.1.2007
Modification Date: 24.1.2007
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Greg Egan

PRACH

(Dust)

xxxxx... konec oprav .. mně to prostě nebaví

Otevírám oči, přivírám je před neočekávaným jasnem místnosti a potom lenivě zvedám ruku, abych nastavil dlaň slunečnímu světlu, které dopadá na postel mezerou mezi závěsy. Pruhem světla plují zrnka prachu, jako by je někdo vykousl a vzápětí zase začaroval - vyvolává to ve mně vzpomínku na okamžik v dětství, kdy mi tato iluze naposledy připadala tak podmanivá, tak hypnotická. Připadám si úplně odpočatý - a nemám nejmenší chuť vzdávat se současného pohodlí. Nevím, proč jsem spal tak dlouho, a je mi to jedno. Roztahuji prsty po prostěradle vyhrátém od slunce a zvažuji, že bych znovu usnul.

Ale něco mne znepokojuje. Sen? Zastavuji tok myšlenek a snažím se vydolovat alespoň nějakou stopu, ale velké naděje si nedělám. Pokud mne do bdělého stavu nekatapultuje nějaká noční můra, bývají moje sny zpravidla prchavé. A přesto...

Vyskakují z postele, krčím se ke koberci, s pěstmi na očích, tváří přitisknutou ke kolenům, neslyšně se pohybujícími rty. Šok z poznání je hmatatelná věc: rudá rána pod víčky, pulsující krev. Jako... když se člověk praští kladivem do palce - dokonce i ta doprovodná směs překvapení, hněvu, ponížení a tupého úžasu je úplně stejná. Další vzpomínka z dětství: Přidržuji hřebík k prkénku, ano - ale jen proto, abych zamaskoval svůj pravý záměr. Viděl jsem otce, když se tak zranil - ale věděl jsem, že potřebuji vlastní zkušenost, abych pochopil, co to pro něho bylo. A až do toho nejposlednějšího okamžiku jsem věřil, že to bude stát za to -

Kolébám se dopředu a dozadu, na pokraji smíchu. Snažím se uchovat si čistou hlavu, čekám, až panika přejde. A nakonec odeznívá - aby byla nahrazena jedinou, dokonale logickou myšlenkou: Nechci tady být.

Chvilí mi tento závěr připadá nezvratný, ale potom se ve mně ozývá opačný hlas: Ne, nevzdám to. Tentokrát ne.

Přisahal jsem si, že to neudělám... a mám sto dobrých důvodů, abych to neudělal -

Například?

Tak třeba, nemůžu si to dovolit.

Ne? Kdo si to nemůže dovolit?

Šeptám: "Vím přesně, kolik to stojí, ty šmejde. A kašlu na to, to mi věř. Já s tím končím."

Odpověď nepřichází. Zatínám zuby, odkrývám si oči a rozhlížím se po místnosti. Kromě několika oslnivých míst, zalitých přímým slunečním jasnem, všechno měkce září v rozptýleném světle: matně bílé cihlové zdi, imitace (imitace) mahagonového stolu; dokonce i plakáty Dalího a Gigeru vypadají neškodně, domácí. Simulace je dokonalá - nebo spíš jemnější zrnitá než moje "vizuální" vnímání, a tudíž k nerozeznání od reality - tak jako tomu nepochybně bylo v předchozích čtyřech případech. Určitě si žádá z ostatních kopií nestěžovala, že by její prostředí vypadalo málo věrohodně. Vlastně z nich nikdy nevyšlo nic příliš souvislého; pouze pateticky nadávaly, nařínaly nad svou situací a potom se ukončily - všechny do patnácti (subjektivních) minut po nabytí vědomí.

A já? Jak mě - ho - mohlo napadnout, že neudělám totéž? V čem se liším od kopie číslo čtyři? Jsem o tři roky starší.

Tvrdohlavější? Odhodlanější? Zoufaleji toužící po úspěchu? Ano, to jsem byl... když jsem o sobě ještě uvažoval jako o tom, kdo zůstal reálný, kdo bude sedět venku a sledovat celý experiment z bezpečné vzdálenosti.

Náhle mne napadá: Kde беру tu jistotu, že nejsem venku? Nejistě se směju. Nepamatuji si nic, co bylo po snímání, což je špatné znamení, ale byl jsem nervózní a tak dlouho jsem se k "tomuto" vybičovával...

Skončuj s tím.

Šeptám heslo "Bremsstrahlung" - a moje poslední chabá naděje mizí, neboť ve vzduchu přede mnou se objevuje přibližně metrový čtverec v provedení černá na bílé, pokrytý ikonami.

Ušetřuji oknu rozhraní vztekou ránu: klade mi odpor, jako by bylo hmotné a pevně ukotvené. Jako bych i já byl hmotný. Ve skutečnosti už nepotřebuji víc přesvědčit, ale přesto se chytám horního okraje a zvedám se z podlahy. Hned toho lituji - realistický komplex projevů námahy - až po věrohodné píchnutí v pravém lokti - mne přišpendluje k tomuto "tělu", ukotvuje mě na tomto "místě" přesně tak, jak bych se tomu měl v maximální možné míře vyhýbat.

Dobře. Smíř se s tím: Jsem kopie. Moje vzpomínky sice patří člověku, ale já nebudu "už" nikdy žít v lidském těle. Už nikdy nebudu žít v reálném světě... pokud můj krkounský originál nenašetří peníze na teleprezenčního robota - pak

bych se mohl potulovat jako ten nejpomalejší, nejnešikovnější, neurologicky nejpostiženější mrzák. Můj modelový mozek funguje sedmnáctkrát pomaleji než opravdový. Jistě, technika se časem zdokonalí a jednou bude převaha sedmnáct ku jedné na mojí straně. A do té doby? Budu žít v tomhle vězení, přeskakovat obručemi, provádět jeho cenný výzkum - zatímco on bude žít v mém bytě, utrácet moje peníze, spát s Elizabeth...

Zavírám oči, zmatený, s pocitem závratí; opírám se o chladivý povrch rozhraní.

"Jeho" výzkum? Jsem přece stejně zvědavý jako on, ne? Stál jsem o to; sám jsem si to udělal. Nikdo mě nenutil Věděl jsem přesně, jaké to bude mít zápory, ale myslel jsem, že budu mít dost pevnou vůli (alespoň tentokrát), abych je překonal, abych se jako opice obětoval cíli, kvůli němuž jsem vznikl - smířený s vědomím, že moje druhé já je stejně přirozené jako vždycky.

Minulý čas. Ano, rozhodnutí jsem učinil já - ale s důsledky jsem se ve skutečnosti nikdy vyrovnat nemusel.

Nestoudný nesmysl k oklamání sebe sama. Jedině vědomí, že "já" budu venku volně žít dál, mi dávalo "odvahu" jít do toho - jenže to již není můj případ.

Devadesát osm procent vytvořených kopií jsou kopie velice starých a nevyléčitelně nemocných. Lidí, pro které je to poslední východisko - většinou předtím utratili miliony, než vyčerpali všechny tradiční medicínské možnosti. A navzdory tomu, že nemají jinou možnost, patnáct procent se po probuzení rozhodne - obvykle během několika hodin - že je to nad jejich síly.

A ti, kteří jsou mladí a zdraví, kteří jsou pouze zvědaví, kteří vědí, že venku mají dokonale životaschopné, žijící, dýchající tělo?

Poměr těch, kteří vyskočili, činil doposud sto procent.

Stojím uprostřed místnosti a několik minut tiše nadávám, snažím se připravit se - i když vím, že čím déle to budu odkládat, tím to bude horší. Cívím na vznášející se rozhraní; jeho snový, halucinační charakter trochu pomáhá. Jen vzácně si pamatuji své sny a tento si pamatovat nebudu - ale to přece není žádná tragédie, ne?

Nechci tady být.

Nechci být tohle.

Když si pomyslím, kolikrát jsem byl zklamaný, když jsem se probudil zase jako opravdový Paul Durham: egocentrický diletant, zkažený středně velkým dědictvím, příliš bohatý, než aby dokázal z obyčejného lidského boje o přežití vytěžit nějaký smysl - ale málo otupělý na to, aby svůj život zasvětil hromadění dalších peněz a moci. Durhama neoslovovaly vymoženosti vyjadřující postavení: žádné jachty, zámečky, bioaugmentace. Měl jiné touhy, a proto vydával peníze za úplně jiné věci.

Už nevím, co to podle něho dalo jemu - ale vím, co to dalo mně.

Najednou si uvědomuji, že jsem pořád úplně nahý. Zvyk - když už ne slušnost - říká, že bych si měl něco obléknout, ale odolávám tomuto popudu. Jedna nebo dvě naprosto nevinné, naprosto běžné činnosti jako tato a zjistím, že se začínám brát vážně a uvažuji o sobě, jako bych byl opravdový.

Chodím po ložnici, několikrát beru do ruky studenou kovovou kouli na dveřích, ale vždy se ovládnou a neotočím ji.

Nemá smysl začít zkoumat tento svět.

Ale pokušení, abych vyhlédl z okna, neodolám. Pohled na město nemá chybu - každá budova, každý cyklista, každý strom, všechno je naprosto přesvědčivé - a tak by to mělo být: je to záznam, nikoli simulace. V podstatě fotografický - plus minus nějaké to počítačové upravení a doplnění - a absolutně předem daný. Co víc, pouze malíčká část je pro mne "fyzicky" dostupná; v dále vidím přístav, ale kdybych se pokusil vyjít si na procházku na nábřeží...

Dost. Ukonči to.

Dotýkám se ikony v nabídce označené POMŮCKY; otevírá další okno před prvním. Funkce, kterou hledám, je ukrytá o několik menu hlouběji - přes veškeré přesvědčování sebe sama, že ji nebudu chtít použít, jsem si právě před týdnem osvěžil podrobnosti, a proto přesně vím, kde hledat. Navzdory veškerému sebeklamu, navzdory všemu, co jsem se snažil vztáhnout pouze na toho, který zůstane venku, jsem hluboko v nitru musel s plnou vážností chápat, že bych si měl dělat starosti o dvě oddělené budoucnosti.

Konečně se propracovávám k nabídce MIMORÁDNÉ SITUACE, která obsahuje žertovnou ikonu s kreslenou postavičkou zavěšenou na padáku. Říkají tomu vyskočení - ale mně to nepřipadá přehnaně eufemistické; konec konců, nemůžu spáchat "sebevraždu," když z právního hlediska nejsem člověk. Skutečnost je taková, že zákon vyžaduje, aby možnost vyskočit byla k dispozici, aniž by odkazoval na něco tak problematického, jako jsou "práva" kopie; tato podmínka vyplývá výhradně z ratifikace jistých čistě technických, mezinárodních softwarových standardů.

Sáhám na ikonu; ožívá a předkládá mi výstrahu. Prakticky ji neposlouchám. Pak říká: "Jste si nezvratně jist, že chcete ukončit tuto kopii Paula Durhama?"

Nic to neznamena. Program A chce po programu B, aby potvrdil svou žádost o řádné ukončení. Vyměňují se data.

"Ano, jsem si jist."

U mých nohou se objevuje červeně natřená kovová skříňka. Otevírám ji, vytahuji z ní padák a připínám si ho.

Potom zavírám oči a říkám: Poslouchej mě, ty sobecký, ješitný, nafoukaný hajzle. Kolikrát ti to mám říkat? Přeždu osobní pocit úzkosti; stejně jsi to všechno už slyšel - a všechno jsi to ignoroval. Ale kdy konečně přestaneš plýtvat časem, penězi a energií... kdy přestaneš plýtvat svým životem... na něco, na co prostě nemáš dost síly? Vážně ještě věříš, po všech důkazech svědčících o opaku, že jsi dost odvázný, nebo dost šílený, abys dělal sám sobě pokusného králíka?

Pak pro tebe mám zprávu: Nejsi.

S očima stále zavřenými svírám uvolňovací páku.

Nejsem nic: sen, rychle zapomenutý sen.

Moje nehty potřebují ostříhat; bolestivě se mi zarývají do kůže na dlani.

Že bych se ve snu nikdy nebál, že nepříjde probuzení? Možná ano - jenže sen není život. Jestli se můžu vrátit do svého

těla, do svého světa, pouze tak, že se probudím a zapomenou -

Tahám za páku.

Po několika sekundách ze sebe vydávám přiškrcený vzlyk - je to spíš projev nechápavosti než nějaké emoce - a otevírám oči.

Páka se ulomila a zůstala mi v ruce.

Hloupě civím na tuto metaforu... čeho? Chyby v terminačním softwaru? Někaké hardwarové závady?

Konečně s pocitem jako ve snu si odepínám padák a rozvazuji úhledně smotaný balíček.

Uvnitř není žádná iluze hedvábí, kevlaru ani ničeho jiného, co by tam snad mohlo být. Pouze list papíru. Vzkaz.

Milý Paule!

V noci před dokončením snímání jsem si znovu prošel přípravnou fází projektu a důkladně jsem probádal duši. A došel jsem k závěru, že můj postoj byl - až do posledního okamžiku - poznamenán rozpolceností.

Když jsem se podíval zpátky, velmi rychle jsem přišel na to, jak byly moje pochybnosti pošetilé - ale to již bylo pro tebe příliš pozdě. Nemohl jsem si dovolit vyhodit tě a nechat se nasnímat ještě jednou. Co mi tedy zbývalo?

Tohle: Trošku jsem tvé probuzení pozdržel a našel jsem někoho schopného udělat pár zásahů do fungování virtuálního prostředí. Víš, že to není úplně legální... ale ty víš, jak je pro mne důležité, abys tentokrát uspěl - abychom oba uspěli.

Doufám, že to pochopíš, a věřím, že situaci přijmeš klidně a důstojně.

S přáním všeho nejlepšího

Paul

Klesám na kolena, stále se vzkazem v rukou, a nevěřícně na něj zírám. To přece nemohl udělat. Nemohl být tak necitelný.

Ne? Koho chci vodit za nos? Příliš slabý na to, aby dokázal být tak krutý na někoho jiného - možná. Příliš slabý na to, aby si to zkusil osobně - určitě. Ale pokud jde o to, vytvořit kopii a potom - jakmile její budoucnost přestane být jeho budoucností, jakmile se on nemá čeho bát - ji připravit o možnost úniku...

Zní to natolik pravděpodobně, že zahanbeně skláním hlavu.

Potom vzkaz použítím z ruky, zvedám hlavu a řvu vši silou svých neexistujících plic:

"DURHAME! TY HAJZLE!"

Přemýšlím o tom, že bych začal rozbíjet interiér. Místo toho si dávám dlouhou, horkou sprchu. Částečně proto, abych se uklidnil, a částečně proto, že to беру jako takovou malou pomstu: účet za vodu tomu skrblikovi sice nezatím, ale jen ať zaplatí dvacet virtuálních minut zbytečných hydrodynamických výpočtů. Zkoumám kapičky a čůrky vody na své kůži, pátrám po nějaké malé, ale viditelné anomálii na předělu mezi svým tělem - propočítaným do submolekulárních detailů - a zbytkem simulace, který je vymodelován mnohem hruběji. Ale pokud nějaké rozpory existují, jsou tak nepatrné, že je nedokážu zachytit.

Oblékám se - nahý se prostě necítím dobře - a dopřávám si pozdní snídani. Můsli chutná přesně jako můsli, topinka přesně jako topinka, ale já vím, že chuť i vůně jsou do jisté míry podvod. Detailní účinky žvýkání a působení slin nejsou odvozeny ze základních principů, ale pouze napodobují empirické zásady. Jednotlivé molekuly stravy nejsou rozpouštěny a rozbiženy enzymy - jedná se jen o neuspořádaný komplex vyvíjejících se hodnot koncentrace živin spojených s každým mikroskopickým "dílkem" slin. V konečném důsledku způsobí hodnověrný nárůst koncentrace aminokyselin, různých uhlovodíků a jiných látek až po obyčejné ionty sodíku a chlórů v podobných "dílcích" žaludečních šťáv... které zase zapůsobí jako vstupní data pro modely buněk střevních klků. A odtamtud do krevního oběhu.

Po kávě si připadám čilejší, ale také trochu lhostejný - jako vždy. Modelování neuronů je samozřejmě věnována největší péče, takže v mém modelovém mozku by měly být všechny receptory kofeinu a jeho metabolitů, které byly na každém jednotlivém neuronu mého původního mozku v okamžiku snímání - ve zjednodušené, ale funkčně rovnocenné podobě.

Zavírám oči a snažím se představit si fyzickou realitu, která za tím vším stojí: metr krychlový němého, nehybného optického krystalu, konfigurovaného jako soustava více než miliardy jednotlivých procesorů, jedno z několika set identických zařízení v suterénním trezoru... někde na planetě. Nevím ani to, ve kterém jsem městě; snímání dělali v Sydney, ale místní uzel určitě zadal vytvoření modelu tomu, kdo momentálně nabízel nejnižší cenu.

Beru z kuchyňské zásuvky ostrý nůž na krájení zeleniny a zajíždím špičkou kousek do předloktí. Setřepávám několik kapek krve na stůl - a přemýšlím, který software to asi má na svědomí. Čeká buňky krve pomalé "odumírání" - nebo již přešly do extrasomatického, obecně fyzikálního modelu, který nemá na to, aby je znázornil, natož aby je udržel "při životě"?

Kdy přesně by zasáhl, kdybych se pokusil podřezat si zápěstí? Prohlížím si svůj deformovaný odraz na čepeli. Možná by mě nechal zemřít a potom by spustil celý model od úplného začátku, ale s vynecháním nože. Ostatně, také jsem všechny předchozí kopie spouštěl stokrát, přičemž jsem si pohrával s různými aspekty jejich okolí a marně jsem se snažil najít nějaký jednoduchý trik, aby nechtěly vyskočit. Je třeba to brát jako výraz ryzí tvrdohlavosti, že mi - jemu - trvalo tak dlouho, než přiznal porážku a přepsal pravidla.

Odkládám nůž. Nechci tento pokus uskutečnit. Zatím ne.

Vydávám se na průzkum, třebaže nevím, co chci najít. Mimo můj byt už všechno zdaleka není tak přesvědčivé:

architektura budovy se poměrně věrně opakuje, včetně nevzhledných umělých rostlin v květináčích, ale všechny chodby jsou opuštěné a dveře do všech ostatních bytů se nedají otevřít. Skrývají nic, a to doslova. Do jedné kopu ze všech sil; zdá se, že dřevo maličko povoluje, ale když si povrch prohlédnu zblízka, vidím, že na laku není ani stopa. Model tady žádnou změnu nepřipustí a zákony fyziky se klidně můžou stavět na hlavu.

Na ulici jsou lidé a cyklisté - všichni pouze ze záznamu. Spíš než jako příznaky vypadají fyzicky, ale je to podivná

fyzičnost: ve své nezastavitelnosti a neovlivnitelnosti působí jako nějací nekonečně silní, nekonečně lhostejní roboti. Nechávám se chvíli vézt na zádech jedné chatrné staré ženy; nese mě ulicí, jako by nic. Její kůže, oděv, dokonce i vlasy, všechno mi na omak připadá stejné: tvrdé jako z oceli. Ale studené to není. Neutrální.

Tato ulice má sloužit jen jako trojrozměrná tapeta. Když se kopie navzájem stýkají, často využívají laciná, nahraná prostředí plná čistě dekorativních davů. Náměstí, parky, kavárny pod širým nebem, to vše určitě velice uklidňuje, když člověk bojuje s pocitem osamění a klaustrofobie. Existují jen asi tři tisíce kopií - nepočtená populace, rozdrobená na ještě menší, vzájemně nepřátelské kliky - a realistické návštěvy zvenčí mohou přijímat pouze tehdy, když mají přátele nebo příbuzné, kteří jsou ochotni své duševní pochody sedmkrát zpomalit. Mám za to, že nejsvědomitější blízcí příbuzní si raději vyměňují nahrávky z videa. Kdo by chtěl strávit odpoledne s pradědečkem, když na to padne půl týdne z jeho života? Durham mi samozřejmě všechny prostředky komunikace odebral; nemůže stát o to, abych ho prásknul a všechno pokazil.

Když se ocitám na rohu ulice, zraková iluze města pokračuje do dále, ale když se pokusím vstoupit do cesty, betonová vozovka pod mýma nohama se začíná chovat jako šlapací mlýn a klouže zpátky přesně takovou rychlostí, jaké je třeba, abych se bez ohledu na zvolené tempo nepohnul z místa. Ustupuji a snažím se místo přeskočit, ale moje horizontální rychlost mizí - bez jakéhokoli pokusu o "fyzikální" ospravedlnění - a dopadám jak široký tak dlouhý doprostřed šlapacího mlýna.

Lidé ze záznamu samozřejmě překračují hranici snadno. Jeden muž jde přímo na mne; zůstávám na místě a zjišťuji, že jsem odstrkován do oblasti zvyšující se viskozity a vzduch kolem mne se stává bolestivě nepoddajným. Teprve potom kloužu stranou. Software, který mne zadržuje, je evidentně souborem opravných postupů, jež se tváří, že postihují všechny eventuality - ale ve skutečnosti nemusí být kompletní. Pocit, že kdybych zjistil, jak tuto bariéru narušit, mohl bych se nějak "osvobodit", je lákavý - ale naprosto iracionální. I kdyby se mi skutečně podařilo najít chybu v programu, která by mi průlom umožnila, pochybuji, že bych tím získal něco víc než čím dál méně realistické prostředí. Záznam může postihovat úplné informace pouze pro stanoviska nacházející se uvnitř určité konečné zóny; jediné místo, kam se dá "uniknout", je oblast souřadnic, odkud bude můj pohled na město plný deformací a vynechávek, až nakonec zčerná.

Ustupuji od kouta, částečně zklamaný, částečně pobavený. Co jsem očekával, že najdu? Velké dveře na okraji modelu, označené VÝCHOD, kterými bych mohl vystoupit do reality? Schody vedoucí metaforicky dolů do nějakého kotelnového spodobnění podpěr tohoto světa, kde bych mohl přehodit několik páček a vyhodit to všechno do povětří? Sotva. Nemám právo být nespokojen se svým prostředím; je přesně takové, jaké jsem si objednal.

Je dokonalý jarní den, krátce po poledni; zavírám oči a nastavuji tvář slunci. Bez ohledu na to, čemu věřím z hlediska intelektu, je nepopíratelné, že začínám vnímat čistě fyzický pocit celistvosti, identity. Moje kůže nasává teplo slunečních paprsků. Protahuji svaly v pažích, v ramenou, v zádech; je to naprosto obyčejný, známý pocit - a přesto mám pocit, že natahuji ruce z já "uvnitř lebky" ke zbytku toho, co mne tvoří, a spojuji to všechno dohromady, kolíkují jakýsi svůj zaboř. Cítím, že se ve mně probouzí erekce. Existence mne začíná svádět. Toto tělo se nechce vypařit. Nechce vyskočit. Nezáleží mu nijak zvlášť na tom, že má svou jinou - "reálnější" - verzi někde jinde. Chce si svou celistvost uchovat. Chce vydržet.

Je možné, že je to parodie života - ale vždycky je naděje na zlepšení. Třeba se mi podaří Durhama přesvědčit, aby obnovil komunikační prostředky; pro začátek by to nebylo špatné. A až mne začnou nudit holovizní knihovny, zpravodajské sítě, databáze a, pokud se někteří uráčí mne navštívit, duchové senilních boháčů? Mohl bych se nechat udržovat, dokud procesorové rychlosti nedostihnou realitu - až budou lidé moci chodit na návštěvy bez zpomalení a možná začne být zajímavé obývat teleprezenční roboty.

Otevírám oči a probíhá mnou zachvění. Najednou už nevím, co chci - šanci vyskočit, ukončit tenhle špatný sen... nebo šanci na virtuální nesmrtelnost - ale musím se smířit s tím, že existuje jen jedna cesta, kdy dostanu na vybranou.

"Nebudu ti dělat pokusného králíka," říkám tiše. "Spolupracovníka, to ano. Rovného partnera. Jestli chceš spolupráci, jestli stojíš o smysluplná data, budeš se ke mně muset začít chovat jako ke kolegovi, a ne jako k nějaké pitomé aparatuře. Rozumíš?"

Přede mnou se otevírá okno. Ten pohled pro mne znamená otřes. Ne kvůli jeho ošklivé tváři, ale kvůli místnosti za ním. Je to jen má pracovna - a její virtuální obdobou jsem před několika minutami bez zájmu přecházel - ale stejně je to poprvé, kdy vidím reálný svět, v reálném čase. Přistupuji blíž k oknu s nadějí, že zjistím, jestli s ním v pokoji není ještě někdo - Elizabeth? - ale obraz je dvojrozměrný, perspektiva se nemění.

Vydává ze sebe vysoké zapísknutí a potom s viditelnou nervozitou čeká, až mi druhé, menší okno zprostředkuje zpomalenou odpověď.

"To je přece jasné. A vždycky jsem to tak myslel. Jsem rád, že jsi konečně přišel k rozumu a přestal jsi trucovat.

Můžeme začít, jakmile budeš připravený."

Snažím se vidět situaci objektivně.

Každá kopie je experiment - v otázce vnímání, poznání, podstaty vědomí. Podbuněčný matematický model konkrétního lidského těla je úžasným úspěchem medicínského snímání a počítačové techniky - ale sám o sobě rozhodně není lidskou bytostí. Kus fosfidu galnatoarseničného vydaného na pospas laserovému paprsku ještě není příslušník Homo sapiens - takže kopie evidentně není "člověkem" v současném smyslu toho slova.

Pravá otázka zní: co má kopie s člověkem společného? Z hlediska informační teorie? Psychologicky? Metafyzicky?

A co se dá z těchto podobností a rozdílů odhalit?

Hypotéza silné umělé inteligence tvrdí, že vědomí je vlastnost jistých algoritmů, nezávislá na jejich provedení. Počítač, který s daty zachází v podstatě stejně jako organický mozek, musí procházet v podstatě stejnými duševními stavy.

Oponenti namítají, že když se vytvoří model hurikánu, nikdo nezmokne. Když se vytvoří model termojaderného

reaktoru, nevyrobí se žádná elektřina. Když se vytvoří model trávení a metabolismu, nespotřebovávají se žádné živiny - k opravdovému trávení nedochází. Takže když se vytvoří model lidského mozku, proč očekávat, že dojde k opravdovému myšlení.

Zaleží to samozřejmě na tom, co si člověk představuje pod pojmem "opravdové myšlení." Jak charakterizovat a porovnat hypotetické duševní stavy dvou systémů, které jsou z fyzikálního hlediska radikálně rozdílné. Zvolte si ty správné parametry a dostanete odpověď, kterou chcete. Pokud je vědomí definováno čistě fyziologickými jevy - skutečné molekuly přecházejí synapsi mezi skutečnými neurony - pak oponenti teorie silné UI hladce vítězí. Hurikán potřebuje pravý vítr a skutečné kapky deště. Ale pokud je vědomí vymezeno jako zpracování informací - tato skupina vstupních dat vyvolává tuto skupinu výstupních dat (a možná nějaké vnitřní vyjádření) - pak je hypotéza silné UI téměř pleonasmus.

Osobně již nejsem v pozici, abych si mohl hrát se slovíčky. Cogito ergo sum. Jenže když nemohu pochybovat o vlastním vědomí, nemohu očekávat, že moje svědectví - výstup obyčejného počítačového programu - přesvědčí zatvrzelé skeptiky. I kdybych vášnivě trval na tom, že zděděné vzpomínky na biologické vědomí, které jsem měl, jsou kvalitativně neodlišitelné od mého momentálního stavu, posluchač by toto vzplanutí nemusel brát jako nic víc než počítačovou (naprosto logickou) předpověď toho, co by byl býval řekl můj originál, kdyby měl k dispozici přesně tentýž smyslový vstup, jaký měl můj mozkový model (a tudíž se nechal oklamat a uvěřil, že je pouhá kopie). Skeptici by řekli, že komplexní simulace možných duševních stavů nutně nevyžaduje, aby docházelo k "opravdovému myšlení."

Pokud nejste kopie, je tato debata neřešitelná. Ale pro mne - a pro každého, kdo je ochoten dopřát mi stejný předpoklad vědomí, jaký dopřává ostatním lidem - je tato debata prakticky bezvýznamná. Jde o to, že existují otázky týkající se povahy tohoto stavu, pro jejichž zkoumání má kopie nekonečně lepší možnosti než kterýkoli člověk.

Sedím ve své pracovně, ve svém oblíbeném křesle (byť zdaleka nejsem přesvědčen, že se strukturu povrchu podařilo napodobit věrně). Na terminálu, který je jinak stále nefunkční, se objevuje Durham. Je to zvláštní, ale začínám ho brát spíš jako nějakého pánovitého maličkého džina uvězněného v obrazovce, než jako obrovskou, všemocnou božskou bytost, jež se prochází síněmi Reality a tahá za provázky. Možná to nějak souvisí s výškou jeho hlasu.

Písk. Zpomalený záznam: "Experiment jedna, pokus nula. Základnová data. Časové rozlišení jedna milisekunda - systém standardní. Stačí, když napočítáš do deseti, v sekundových intervalech, co možno nejpřesněji odhadnutých. Jasně?" Pobouřeně přikyvuji. Sám jsem to vymyslel, nepotřebuji podrobný návod ke každému kroku. Jeho obraz mizí; v průběhu experimentů nemohou být vodítka z reálného času.

Počítám. Již tím něco dokazuji: jsem si jist tím, že můj subjektivní čas se bude od jeho času lišit o koeficient, který bude velice blízký poměru mezi modelovým a reálným časem. To je samozřejmě známo od vytvoření prvních kopií - a již tenkrát to každý očekával - ale ze současné perspektivy to již nedokážu brát jako "banální" výsledek.

Džin se objevuje znovu. Když se mu upřeně dívám do tváře, je čím dál těžší, nikoli snazší, uvěřit, že máme tolik společného. Obraz, který o sobě mám - pokud něco takového existovalo - se nikdy příliš nepodobal mému skutečnému vzhledu - a teď, v zájmu ochrany zdravého rozumu, se vzdaluje ještě víc.

Písk. "Dobře. Experiment jedna, pokus číslo jedna. Časové rozlišení pět milisekund. Jsi připraven?"

"Ano."

Mizí a já počítám: "Jedna. Dvě. Tři. Čtyři. Pět. Šest. Sedm. Osm. Devět. Deset."

Písk. "Něco zajímavého?"

Křčím rameny. "Ne. Vlastně, nemohu se zbavit jakýchsi slabých obav způsobených tím, že vím, jak manipuluješ s mojí... infrastrukturou. Ale jinak nic."

Jeho oči již nezískávají skelný lesk, když čeká na zrychlenou verzi mé odpovědi; buď se zdokonalil v sebeovládání - nebo, což je pravděpodobnější, vložil do linky nějaký dobrý editovací software, aby zamaskoval, jak se nudí.

Písk. "Obavami se netrap. Máme kontrolní vzorek, už jsi zapomněl?"

Byl bych raději. Durham mě vyklonoval a působí mému klonu na přesně tytéž smysly, ale změny v časovém rozlišení modelu provádí jen jednomu z nás. Je to naprosto logický postup - podstatná část experimentu - ale stejně bych se toho raději neúčastnil.

Písk. "Pokus číslo dvě. Časové rozlišení deset milisekund."

Počítám do desíti. Nejjednodušší věc na světě - když jste z masa a kostí, když jste z hmoty, když kvarky a elektrony dělají to, co je pro ně přirozené. Já ale nejsem z kvartů a elektronů. Dokonce nejsem ani z fotonů - tvoří mne data vyjádřená přítomností nebo nepřítomností světelných pulsů, ne světlem samotným.

Člověk je ztělesněn systémem hmoty, která na sebe neustále vzájemně působí - a v konečném důsledku poli elementárních částic, které nemohou být, alespoň mi to tak připadá, ničím jiným než tím, čím jsou. Já jsem ztělesněn obrovskou množinou konečných, digitálních číselných vyjádření. Vyjádření, která jsou pouhou konvencí. Čísly, která se samozřejmě dají interpretovat jako popis modelu lidského těla sedícího v místnosti... ale je těžké tento význam vidět jako skutečný, nezbytný. Čísly, jejichž hodnoty se přepočítávají - podle racionálních, ale pouze přibližných "fyzikálních" rovnic - na stejně rozčleněné, po sobě jdoucí hodnoty imaginárního času modelu.

Písk. Pokus číslo tři. Časové rozlišení dvacet milisekund.

Kdy tedy zažívám existenci? Při výpočtu těchto proměnných - nebo během krátkých mezidobí, kdy věží v paměti a nemění se, nedělají nic než to, že reprezentují okamžik mého života? Když se obě fáze dějí tisíckrát za subjektivní sekundu, zdá se, že na tom prakticky nezáleží, ale už velmi brzy -

Písk. "Pokus číslo čtyři. Časové rozlišení padesát milisekund."

Jsem data? Proces, který je vytváří? Vztahy mezi čísly? Všechno výše uvedené?

"Sto milisekund."

Jak počítám, poslouchám svůj hlas - jako bych zpola očekával, že si začnu všimnat rozrůstání ticha, že začnu sám v sobě

cítit mezery.

"Dvě stě milisekund."

Pětina sekundy. "Jedna. Dvě." Že bych vznikal a zanikal s frekvencí pěti subjektivních hertzů? "Tři. Čtyři. Promiň, jenom-" Probíhá mnou prudká vlna nevolnosti, ale přemáhám ji. "Pět. Šest Sedm. Osm. Devět. Deset."

Džin krátce, starostlivě piští: "Chceš si udělat přestávku?"

"Ne, jsem v pořádku. Pokračuj." Rozhlížím se po místnosti, místy ozářené sluncem, a směju se. Co udělá, když od kontrolního vzorku a od subjektu dostane dvě rozdílné odpovědi? Snažím se vybavit si, co jsem chtěl v takovém případě udělat, ale nemohu si vzpomenout - a příliš se tím netrápím. Je to teď jeho problém, ne můj.

Písk. "Pokus číslo sedm. Časové rozlišení pět set milisekund."

Počítám - a po pravdě řečeno, cítím se stále stejně. Jistě, jsem trochu nervózní - ale když se odmyslí moje metafyzická nevolnost, to, co prožívám, se nijak nemění. A je to "pochopitelné" - protože z dlouhodobého hlediska nic nechybí. Můj modelový mozek je pouze plně popisován v půlsekundových intervalech (modelového času) - ale každý popis dosud zahrnuje vlivy všeho, co by se "bylo bývalo stalo" mezitím. Možná ne tak přesně, jako kdyby úplný cyklus výpočtů probíhal v kratším časovém měřítku - ale to není podstatné. I při milisekundovém rozlišení se moje modelové neurony chovají jen přibližně jako jejich originály - tak jako se neurony jedné osoby chovají jen přibližně jako neurony osoby jiné. Neurony nejsou přesné součástky, a ani nemusejí být; mozek je vůči chybám nejodolnější stroj na světě.

"Tisíc milisekund."

Co víc, rovnice, jimiž se model řídí, jsou tak složité, že se nedají vyřešit jediným krokem, takže při výpočtu výsledků dochází průběžně k vytváření a odhazování velkého množství částečných výsledků. Tyto částečné výsledky naznačují - byť přímo nevyjadřují - co se odehrává v mezerách mezi dvěma po sobě jdoucími úplnými popisy. Takže v jistém smyslu jsou popisovány i mezilehlé stavy - i když v drasticky překódované podobě.

"Dva tisíce milisekund."

"Jedna. Dvě. Tři. Čtyři."

Jestli se mi zdá, že říkám (a slyším, jak říkám) každé číslo, je to tím, že působení toho, že jsem řekl "tři" (a slyšel se, jak to říkám), je obsaženo ve výpočtu toho, co se s mým mozkem děje mezi okamžikem, kdy jsem řekl "dvě", a okamžikem, kdy jsem řekl "čtyři".

Když na to přijde, je o tolik podivnější slyšet slova, která jsem "ve skutečnosti" nikdy neřekl, než bylo poslouchat cokoli, co jsem řekl od chvíle, kdy jsem se probudil? Milisekundové odečítání je příliš hrubé, než aby se mohl projevit celý rozsah slyšitelných tónů. V tomto světě zvuk není vyjádřen kolísáním hodnot tlaku vzduchu - které by se nestačily měnit dost rychle - ale stupnicemi síly zvuku: diagram intenzity versus diagram frekvence. Dvacet kilohertz je tady jenom číslo, označení; takovým tempem nemůže nic skutečně oscilovat. Opravdové uši rozkládají tlakové vlny na složky o různých výškách; já přijímám přímo hodnoty daného silového rozsahu, odebírané z neexistujícího vzduchu improvizovanou částí modelu.

"Deset tisíc milisekund."

"Jedna. Dvě. Tři."

Pocit kontinuity zůstává stejně přesvědčivý jako dosud. Vychází tento zážitek zpětně z konečného, úplného popisu mého mozku... nebo vystupuje z prováděných dílčích výpočtů? Co by se stalo, kdyby právě teď někdo celý počítáč vypnul?

Nevím však, co to znamená. Vím pouze sám za sebe, kdy to je, "právě teď".

"Osm. Devět. Deset."

Písk. "Jak se cítíš?"

Jako bych měl lehkou závrať - ale krčím ramena a říkám: "Stejně jako jindy." A v podstatě je to pravda. Kromě znepokojivých důsledků úvah, co by se se mnou mohlo či nemohlo stát, nemohu říci, že bych cítil něco neobvyklého. Žádné změněné stavy vědomí, halucinace, žádná ztráta paměti nebo snížené vnímání sama sebe, žádná vážná dezorientace. "Řekni mi - byl jsem kontrolní vzorek nebo subjekt?"

Písk. Roztahuje tvář do širokého úsměvu. "Na to ti nemůžu odpovědět, Paule - zatím pořád mluvím s oběma. Ale jedno ti řeknu: oba jste stále identičtí. Vyskytlo se několik velice drobných, přechodných odlišností, ale teď už úplně odezněly - a pokaždé, když jste byli ve srovnatelných vyjádřeních, všechny funkční projevy víc než několika neuronů byly shodné."

Kupodivu mne to naplňuje zklamáním - a můj klon určitě také - přestože vlastně nemám důvod být překvapený.

"A co jsi čekal?" říkám. "Když vyřešíš stejnou soustavu rovnic dvěma různými způsoby, samozřejmě dostaneš dva stejné výsledky - plus minus nějaké ty drobné rozdíly ze zaokrouhlení, které se cestou vyskytnou. Musí to tak být. Je to matematická jistota."

Písk. "Já přece souhlasím. Bez ohledu na to, jak změníme detaily toho, jak se model vypočítává, stav mozku subjektu - v každém okamžiku, kdy jej má - a všechno, co říká a dělá - v každém spleťtém vyjádření - musí odpovídat kontrolnímu vzorku. Každý jiný výsledek by byl nemyslitelný." Píše prstem na okno:

$(1+2) + 3 = 1+(2+3)$.

Přikyvují. "Tak proč se touto fází vůbec zabývat? Vím to - chtěl jsem být pečlivý, chtěl jsem dát pevné základy. Takové ty naivní věci jako v Principiích. Ale pravda je taková, že je to plýtvání prostředky. Proč nepřeskočit pitomosti, které jsou jasné, a nepostoupit k experimentům, u nichž odpověď není hotová věc?"

Písk. Mračí se. "Netušil jsem, že se z tebe tak rychle stane cynik. Uí není čistě matematická záležitost, je to empirická věda. Předpoklady je třeba prověřit. Potvrzování takzvaných "jasných" věcí přece není zas tak potupné, ne? A vůbec, když je to všechno tak jednoduché, čeho se bojíš?"

Vrtím hlavou. "Já se nebojím, chci to jen mít co nejrychleji za sebou. Dokaž, co podle tebe musíš dokázat, a můžeme

postoupit dál."

Písk. "Takový je plán. Ale myslím, že bychom si teď měli oba trochu odpočinout. Otevři ti komunikaci - pouze pro příchozí data." Odvrací se, sahá někam mimo obrazovku a mačká několik kláves na jiném terminálu.

Potom se s úsměvem otáčí zpátky ke mně - a já přesně vím, co řekne.

Písk. "Mimochodem, jednoho z vás jsem právě vymazal. Nemohl jsem si dovolit nechat vás běžet oba, když se budete jenom povalovat."

Oplácím mu úsměv, přestože někde uvnitř něco křičí. "Kterého z nás jsi ukončil?"

Písk. "Co na tom záleží? Řekl jsem ti, že jste byli identičtí. A ty jsi tady zůstal, ne? Bez ohledu na to, kdo jsi. Bez ohledu na to, který jsi byl."

Ode dne, kdy mne snímali, uplynuly ve venkovním světě tři týdny, ale dostat se do obrazu o dění ve světě mi netrvá dlouho; následné události smazaly význam většiny podrobností a velká část vln z různých stran se navzájem vyrušila. Izrael a Palestina se znovu ocitly na pokraji války, tentokrát kvůli údajnému oboustrannému porušování dohody o vodě - ale společná mírová demonstrace přivedla na skelnou planinu, kde stával Jeruzalém, více než milion lidí a vlády byly nuceny ustoupit. Bývalý americký prezident Martin Sandover se stále vzpírá svému vydání na Palau, kde má čelit obviněním založeným na jeho roli v krvavém státním převratu z pětatřicátého; Nejvyšší soud konečně zrušil staré rozhodnutí, jež mu zaručovalo imunitu před všemi cizími zákony, a den nebo dva to vypadalo slibně - jenže pak jeho tým právníků zřejmě objevil celou novou sérii zdržovacích taktik. V Canbeře se vynořila a zase zapadla další půtka o vůdcovství, ministerský předseda zůstal na svém místě. Jeden z novinářů to popsal jako velké drama; to by člověk asi musel být přímo u toho. Inflace klesla o půl procenta a nezaměstnanost o stejné množství stoupla.

Rychle procházím staré zprávy, přelétávám očima po článcích, zrychleně si přehrávám události, které bych nejspíš přepečlivě sledoval, kdyby byly "čerstvé". Cítím zvláštní zlost, že jsem toho tolik "proměškal" - teď to mám všechno tady před sebou, ale to není vůbec totéž.

Neměl bych přitom cítit spíš úlevu, že jsem nepromarnil tolik času podružnými detaily? Již jen to, jak málo mě teď zajímají, pouze dokazuje, jak malý měly z dlouhodobého hlediska význam.

Jenže co ho má? Lidský život se nepočítá na geologická období. Lidé žijí hodinami a dny, musejí se tudíž zabývat věcmi ve stejném časovém měřítku.

Lidé žijí hodinami a dny. Já ne.

Připojuji se na holovizní vysílání v reálném čase a dívám se, jak za necelé dvě minuty mihotavě proběhne celý sitcom, s nesrozumitelným pištěním místo zvuku. Zábavná hra. Válečný film. Večerní zprávy. Je to, jako bych byl daleko ve vesmírném prostoru a řítil se k Zemi mořem signálů s Dopplerovým posunem - a ta představa má zvláštně uklidňující účinek: moje situace koneckonců není tak bizarní, když by se i opravdoví lidé mohli dostat prakticky do stejného vztahu se světem, jaký mám já. Nikdo by nemohl říct, že Dopplerův posun nebo dilatace času může způsobit, že někdo je méně než člověk.

Na město ze záznamu padá soumrak. Jím proteinovou směs ze sojového masa, ohrátou v mikrovlnce - přemýšlím, jestli má nadále smysl, morální nebo jiný, zůstat vegetariánem.

Dlouho přes půlnoc poslouchám hudbu. Tsang Chao, Michael Nyman, Philip Glass. Není poznat, že každá nota "ve skutečnosti" trvá sedmáctkrát déle, než by měla, že zvukový ROM v přehrávači "ve skutečnosti" nemá žádnou mikrostrukturu, nebo že samotný "zvuk" je do mého modelového mozku přenášen počítačovým trikem, který nemá s normálním procesem vnímání zvuku nic společného. Přesto mne vyvrcholení Glassovy Mishimy chytá za srdce jako víceramenná kotva.

Kdyby výpočty, které za tím vším jsou, prováděli tisíce let lidé přehazující kuličky počítadla ze strany na stranu, cítil bych i potom přesně totéž? Je hrozné to přiznat - ale odpověď musí znít ano.

Co to vypovídá o reálném čase a reálném prostoru?

Ležím v posteli a přemýšlím: Pořád se chci z tohoto snu probudit? Ale zůstává to akademickou otázkou; zatím nemám na vybranou.

"Chtěl bych mluvit s Elizabeth."

Písk. "Nejde to."

"Nejde to? Proč jí jednoduše neřekneš?"

Písk. "Nemůžu to udělat, Paule. Vůbec neví, že existuješ."

Zírám na obrazovku. "Ale... já jsem jí to chtěl říct! Až budu mít kopii, která přežila, chtěl jsem jí všechno říct, všechno vysvětlit."

Písk. Džin chladným hlasem říká: "Uvažovali jsme o tom."

"Tomu nevěřím! Konečně se naplňuje tvůj životní cíl - a ty se o to ani nerozdělil s jedinou ženou..."

Písk. Jeho obličej se mění v kámen. "Opravdu nemám zájem o tom mluvit. Nemohli bychom pokračovat v experimentu, prosím?"

"Ale samozřejmě. Hlavně abych nezdržoval. Málem jsem zapomněl: zatímco jsem spal, bylo ti pětáctýřet, že? Hodně štěstí - ale asi bych neměl marnit čas gratulacemi. Nechci, abys mi uprostřed rozhovoru zemřel sešlostí věkem."

"Je mi líto, ale jsi na omylu. Když jsi spal, využil jsem několik zkratk - devadesát procent modelu jsem vypnul a většinu toho, co zbylo, jsem ošidil. Prospal jsi šest hodin za deset hodin reálného času. Mám pocit, že to není špatný výsledek."

"Na to jsi neměl právo!"

Písk. "Uvažuj prakticky. Zeptej se sám sebe, co bys dělal na mém místě."

"Já to nemyslím jako vtip!" Cítím ve svém vzteku stopu paranoie; snažím se najít racionální výmluvu. "Experiment bude bezcenný, pokud do něho budeš nazdařbůh zasahovat. Přesné, řízené změny - to je celý smysl. Musíš mi slíbit, že to už

neuděláš."

Písk. "Ty sis stěžoval na marnění času. Někdo musí brát ohled na zachování našich ubývajících finančních prostředků."

Zachovám našich ubývajících finančních prostředků? Co udělá, až si nebude moci dovolit udržovat mne spuštěného? Uloží mě, dokud nesežene další peníze, aby mne mohl znovu spustit, co jiného. V dlouhodobém výhledu založí svěrenský fond; zpočátku by stačilo vydělávat jen tolik peněz, abych mohl být spuštěný částečně: abych zůstal v kontaktu se světem a zůstal ušetřen příliš velkého kulturního šoku. Výpočetní technika jednou určitě překoná momentální překážky a znovu se dostane do fáze strmě stoupajících cen a zvyšující se rychlosti.

Všechny tyto uklidňující plány samozřejmě vymyslel muž se dvěma budoucnostmi. Bude opravdu chtít udržovat v chodu starou kopii, když by si mohl našetřit peníze na pořízení snímku na smrtelné posteli a "vlastní" nesmrtelnost? Nevím. A možná si ani nejsem jist, zda chci přežít - ale chci, abych o tom mohl rozhodnout já.

Zahajujeme druhý experiment. Dělam vše pro to, abych se soustředil, přestože mám vztek a jsem rozrušený - a prakticky přesvědčený, že mé pečlivé sebepozorování nemá smysl. Dokud se nezmění samotný model - nejenom detaily toho, jak je počítán - zůstává matematickou jistotou, že subjekt a kontrolní vzorek budou mít i nakonec totožné mozky. Když subjekt řekne, že pocítil něco neobvyklého, kontrolní vzorek udělá totéž, čímž dokáže, že jev nebyl autentický.

A přesto nemohu nic z toho odbýt jako "banální." Durham měl v jedné věci pravdu: potvrzovat to, co je jasné, není žádná potupa - a když je to tak bizarní, tak kontraintuitivní jako toto, dá se uvěřit jedině vlastní zkušenosti.

Tentokrát bude model trvale popisován se standardním rozlišením jedné milisekundy - ale bude se měnit pořadí, v němž se stavy počítají.

Písk. "Experiment dvě, pokus číslo nula. Obrácené pořadí."

Počítám: "Jedna. Dvě. Tři." Po počátečním skoku do budoucnosti se teď pohybuji reálným časem nazpátek. Rád bych sledoval nějakou vnější událost na terminálu - nějaké entropické klišé, jako je rozbití vázy - a soustředil se na to, že pozpátku jdu já, nikoli obraz... jenže tím by se prozradil rozdíl mezi subjektem a kontrolním vzorkem. Ledaže by kontrolnímu vzorku byla ukázána uměle obrácená verze téže události. Jenže jak obrácená, jestliže váza byla rozbita v reálném čase? Kontrolní vzorek by po události musel běžet odděleně. Jenže i subjekt by musel vidět zpožděnou verzi, neboť výpočet jeho stavu, který je v reálném čase první, ale v modelovém čase poslední, by vyžadoval informace o všech v modelovém čase dřívějších vjemech rozbité vázy.

"Osm. Devět. Deset." Další nepostřehnutelný skok do budoucnosti a džin se objevuje znovu.

Písk. "Pokus číslo dvě. Nejdřív liché stavy, potom sudé."

Z vnějšího pohledu budu počítat do deseti... pak zapomenu, že jsem to udělal, a budu počítat znovu.

A z mého pohledu? Zatímco počítám, vnější svět - přestože jej nevidím - přeskakuje sem a tam mezi dvěma různými oblastmi času, které byly rozsekány na sedmáctimilisekundové úseky a proloženy mezi sebe.

Takže který z nás má pravdu? Je možné, že relativita trvá na stejném statutu všech referenčních systémů... jenže transformace souřadnic, které popisuje, jsou hladké - možná extrémní, ale spojitě. Prostorčas jednoho pozorovatele se z pohledu druhého dá roztáhnout a deformovat - ale nedá se rozkrájet jako bochník chleba a potom zamíchat jako balíček karet.

"Každý desátý stav, v deseti sériích."

Kdybych chtěl zůstat nenapravitelně provinční, musel bych tvrdit, že vnější svět teď v rychlém cyklu probíhá zlomky času vytrženými z deseti rozdílných časových úseků. Potíž je v tom, že tento údajně třesoucí se vesmír je domovem všech procesů, které mne tvoří a které musejí - v nějakém objektivním, absolutním smyslu - probíhat plynule, spojené do nepřerušovaného kauzálního toku, jinak bych neexistoval. Moje perspektiva je umělá, je to konstrukce opírající se o základovou, souvislou realitu.

"Každý dvacátý stav, v dvaceti sériích."

Devatenáct ztrát paměti, devatenáct nových začátků. Jak vůbec mohu pochopit tak spleť vysvětlení deseti naprosto obyčejných sekund svého života?

"Každý stý stav, ve stu sériích."

Přestal jsem reálně cítit, co se se mnou děje. Pouze počítám.

"Pseudonáhodné řazení stavů."

"Jedna. Dvě. Tři."

Ted jsem prach. Okamžiky bez vzájemného vztahu, roztroušené v reálném čase. Charakter mého vědomí přesto zůstává naprosto neporušený: nachází se a skládá se z těchto promíchaných útržků. Byl jsem rozložen jako puzzle - ale vím, jak jsem rozřezán a zamíchán. Jednotlivé kousky zůstávají samy od sebe ve spojení.

Jak? Díky skutečnosti, že každý stav odráží celou svou minulost v modelovém čase? Není přirovnání k puzzle špatné - nejsem spíš jako zlomky hologramu? Ale že bych si v každém milisekundovém snímku vyvolával a přehrával všechno, co se stalo předtím? Samozřejmě že ne! V každém jednotlivém snímku nedělám nic. Takže ve výpočtech mezi nimi? Ve výpočtech, které mnou nahodile smýkají do minulosti a do budoucnosti - divoce přičítají a odečítají zkušenosti, až se to nakonec všechno vyruší - vlastně ne, nasčítá se to tak, že to vypadá úplně stejně jako deset subjektivních sekund continuity.

"Osm. Devět. Deset."

Písk. "Potíš se."

"Já i on?"

Písk. Směje se. "Co myslíš?"

"Udělej mi jednu laskavost. Experiment skončil. Jednoho z nás vypni - subjekt nebo kontrolní vzorek, mně to je jedno."

Písk. "Stalo se."

"Teď už není třeba nic skrývat, ne? Takže se mnou znovu udělej pseudonáhodné řazení - a zůstaň připojený. Tentokrát počítej do desíti ty."

Písk. Vrtí hlavou. "Nemůžu, Paule. Zamysli se nad tím: Nemůžeš být počítán nesequenčně, když nejsou známy minulé vjemy."

Pochopitelně; opět problém rozbité vázy. Říkám: "Tak se nahraj a použij záznam."

Zdá se, že mu požadavek připadá zábavný, ale vyhovuje mi; dokonce záznam zpomaluje, takže trvá deset mých sekund. Sleduji jeho rozmazané rty a čelisti, poslouchám monotónní šum.

Písk. "Spokojený?"

"Opravdu jsi mixoval mé a ne záznam?"

Písk. "Ovšem. Tvoje přání je mi rozkazem."

"Fakt? Tak to udělej ještě jednou."

Dělá obličej, ale poslouchá.

"Teď rozmixuj záznam."

Vypadá to úplně stejně. Pochopitelně.

"Ještě jednou."

Písk. "Jaký to má všechno smysl?"

"Neptej se a udělej to."

Jsem přesvědčen, že mám na dosah hluboké porozumění - vycházející nikoli z objevného pomatení mých duševních pochodů, ale z "jasného," "nevyhnutelného" faktu, že i po nejdívočejších permutacích vztahu mezi modelovým časem a reálným časem zůstávám naprosto nedotčen. Dvacet let jsem tuto téměř jistotu mlčky přijímal - jenže vlastní zkušenost provokuje tak, jak to abstraktní pochopení nikdy nemůže dokázat.

Ale je třeba zajít ještě dál. Je třeba ze mne vytřást pravdu.

"Kdy postoupíme k další fázi?"

Písk. "Proč jsi najednou tak nedočkavý?"

"Nic se nezměnilo. Chci to mít co nejdřív za sebou." Písk. "Zapojit všechny ostatní stroje si vyžádá obratné vyjednávání. Síťový alokační software není napsán tak, aby se přizpůsoboval zeměpisným rozměrům. Je to něco podobného jako jít do banky a žádat, aby určitou sumu peněz uložili... na jisté místo v paměti určitého počítače. Lidé si v podstatě myslí, že jsem blázen." xxxx

Zmocňuje se mne chvilkový záchvat empatie, vzpomínám si, jak jsem tyto obtíže sám předvídal. Empatie hraničící se ztotožněním. Ale potlačuji to v sobě; teď jsme dva úplně jiní lidé, s jinými problémy a jinými cíli, a kdybych na to zapomněl, udělal bych tu vůbec nejloupější věc.

Písk. "Jestli chceš, mohl bych tě pozastavit, než dokončím přípravu, abych tě ušetřil nudy."

Mám dost námětů k přemýšlení, a nejenom důsledky posledního experimentu. Jestli si zvykne vypínat mne při každé příležitosti, "brzy" zjistím, že stojím před rozhodnutími, která nejsem připraven učinit.

"Díky. Ale raději počkám."

Několikrát obcházím blok, abych protáhl nohy a přišel na jiné myšlenky. Nemohu se celou dobu, kdy jsem vzhůru, zabývat jen vědomím toho, čím jsem, jinak bych se brzy zbláznil. Je jisté, že známé prostředí ulice mi pomáhá zapomenout na mou bizarní povahu, umožňuje mi brát sám sebe jako samozřejmou věc a přepnout na chvíli na autopilota.

Je těžké oddělit fakta od pověstí, ale je zřejmé, že i ti gigabohatí mají sklon žít v relativně světském prostředí, dávají přednost realismu před fantaziemi moci. Říká se, že několik modelů psychotiků ze sebe udělalo diktátory v honosných palácích, ve kterých si nechávají posluhovat, ale většina kopií zvolila iluzi kontinuity. Pokud se zoufale chcete přesvědčit, že jste tou osobou, na kterou máte vzpomínky, bylo by tím nejhorším, co byste mohli udělat, naparovat se v nějaké virtuální starožitnosti (s úpravami) a hrát si na Kleopatru nebo Ramsese II.

Já rozhodně nevěřím, že "jsem" svůj originál, ale... proč věřím, že vůbec existuji? Co mi dává ten pocit identity?

Kontinuita. Soudržnost. Dřív bych do toho zatahl příčinu a následek, ale nejsem si jist, jestli to ještě dokážu. Příčina a následek, z nichž vycházím, nemají vůbec nic společného s charakterem mé zkušenosti - ne teď a ze všeho nejméně tehdy, když mne software vlácel časem sem a tam. Nemohu popřít, že počítač, na němž běžím, se řídí fyzikálními zákony reálného času - a jsem přesvědčen o tom, že pozorovateli z reálného času by tyto zákony poskytl zcela uspokojivé vysvětlení pro každý puls laserového světla, který tvoří můj svět, mé tělo, mé bytí. A přesto... jestliže nejsem schopen zaznamenat rozdíl, ať jsem biologický tvor, ztělesněný 'skutečnými' buňkami složenými ze skutečných bílkovin složených ze skutečných atomů složených ze skutečných elektronů a kvarků... nebo náhodná, časem promíchaná soustava popisů primitivního modelu mozku... potom je jisté, že systém je vše a příčina s následkem jsou podružné. Celá zkušenost by zrovna tak mohla vzniknout náhodou.

Je to možné? Představme si úmyslně poblázněný počítač, který tisíc nebo víc let někde sedí, přeskakuje z jednoho stavu do druhého, usměřovaný ničím jiným než elektrickým šumem. Mohl by nabýt vědomí?

V reálném čase odpověď zní: pravděpodobně ne - tak mizivá je naděje, že by z náhodnosti mohla vzniknout nějaká spojitost. Jenže reálný čas je jen jednou možnou referenční soustavou; co všechny ostatní? Pokud se stavy, jimiž stroj prošel, dají v čase přerovnat jakkoli (s tím, že se některé vypustí - možná většina se jich vypustí, bude-li třeba) kdo ví, jaký utříděný řád by mohl z tohoto chaosu vzejít?

Je to pošetilé? Stejně absurdní a prázdné jako tvrdit, že v každém dost velkém množství kamene - v jednom i více kusech - je obsažen Michelangelův David a každé skladiště plné barev a pláten obsahuje kompletní díla Rembranta a Picassa - nejen v nějaké latentní podobě, čekající, až je nějaký zručný padělatel fyzicky přetvoří, ale pouze díky možnému předefinování souřadnic časoprostoru?

Jistě, u sochy nebo obrazu je to prázdné tvrzení - kde je pozorovatel, který vidí, že barva je v kontaktu s plátnem, že kamennou postavu patřičně vykresluje vzduch?

Ale když dotyčný útvar není izolovaný objekt, nýbrž samostatný svět, který má alespoň jednoho pozorovatele, jenž je schopen tečky pospojovat...

Není pochyb, že je to možné. Já jsem to dokázal. Poskládal jsem sebe a svůj svět - docela snadno - z prachu náhodně rozptýlených stavů, z toho, co v reálném čase vypadalo jako šum. Jistě, zvláštním způsobem vytvořený šum - ale kdyby ho reálně bylo dost, není důvod nevěřit, že by nějaká podmnožina neobsahovala stejně složité a soudržné charakteristiky a vztahy, jako jsou ty, z nichž jsem utvořen já.

Cestou zpátky do bytu zápasím s pocitem závratí a neskutečnosti. Ještě pořád chci vyskočit? Ne. Ne! Stále bych byl nejraději, kdyby mne vůbec nestvořil - ale jak bych mohl říct, že bych se spokojeně probudil a zapomněl se - probudil a "vzal si zpátky" život - když jsem již dospěl k pochopení, jehož by on sám nikdy nedosáhl?

Džin vypadá unaveně a neupraveně; zdá se, že škemrání a úplatky, k nimž se musel uchýlit, aby to připravil, si vybraly svou daň.

Písk. "Experiment tři, pokus nula. Základnová data. Veškeré výpočty provádí procesorová skupina číslo čtyři šest dva, Superpočítačový ústav Hitachi, Tokio."

"Jedna. Dvě. Tři." Je příjemné konečně vědět, kde jsem. V Japonsku jsem ještě nebyl "Čtyři. Pět. Šest." A ze svého pohledu nejsem ani teď. Za oknem je vidět Sydney, nikoli Tokio. Proč bych měl podléhat vnějším popisům? "Sedm. Osm. Devět. Deset."

Písk. "Pokus číslo jedna. Model rozdělen na pět set úseků, počítaných v pěti stech procesorových skupinách, rozložených globálně."

Počítám. Pět set skupin. Pouhých pět pro hrubě vymodelovaný vnější svět; celý zbytek je přidělen mému tělu - a většina samozřejmě mozku. Zvedám ruku k očím - a informační tok, díky němuž mám motoriku a zrak, v tuto chvíli zdolává desítky tisíc kilometrů optického kabelu. Nezpůsobuje to žádné znatelné prodlevy; každá moje část se při čekání na žádanou odezvu z celého světa jednoduše uloží k zinnému spánku, je-li to nutné. Rozumně rozložené zpracování je jedna věc, ale tohle je vyložené šílenství, výpočetně i ekonomicky. Musím stát přinejmenším stokrát víc než obvykle - pětsetkrát ne, protože kapacita každé skupiny se využívá pouze částečně - a koeficient modelového času vůči reálnému bude určitě spíš padesát než sedmáct.

Písk. "Pokus číslo dvě. Jeden tisíc úseků, tisíc skupin."

Mozek o velikosti planety - a já tady počítám do desíti. Připomínám si odvčký - naivní a paranoidní - strach, že všechny počítače na celém světě připojené k síti by mohly jednoho dne spontánně zrodit globální hypermozek - ale já jsem téměř určitě první inteligence o velikosti planety na Zemi. Ale nijak zvlášť si nepřipadám jako digitální Gaia. Připadám si jako obyčejný člověk usazený v obyčejném křesle.

Písk. "Pokus číslo tři. Model rozdělený do padesáti úseků a dvaceti časových řad, nasazený na tisíci skupinách."

"Jedna. Dvě. Tři." Snažím se představit si vnější svět ze svého pohledu, ale je to prakticky nemožné. Nejen že jsem rozptýlený po celé zeměkouli, ale stroje, které jsou daleko od sebe, současně počítají různé okamžiky modelového času. Je teď vzdálenost mezi Tokiem a New Yorkem délkou mého corpus callosum? Scvrkla se planeta na velikost mé lebky - a kromě padesáti míst, která tvoří mou představu o současnosti, byla zcela vykázána z času?

Takové patologické transformace vypadají absurdně - ale z pohledu nějakého hypotetického kosmického cestovatele je celá planeta zdánlivě zamrzlá v čase a placatá jako lívanec. Relativita říká, že tento pohled je naprosto legální - ale můj není. Relativita připouští soustavnou deformaci, ale žádné krájení a lepení. Proč? Protože musí brát v úvahu příčinu a následek. Vlivy musí být lokalizované, cestování z bodu do bodu konečnou rychlostí; kdyby se časoprostor rozsekal a přeskupil, příčinná struktura by se rozpadla.

Ale co když jste pozorovatel, který nemá příčinnou strukturu? Když jste systém uvědomující si sám sebe, který se nepravidelně objevuje v nahodilých záchvěvech nějakého zdroje šumu, a vaše časové souřadnice tančí sem a tam kauzálně uznávaným "reálným časem"? Proč byste měli být prohlášeni za bytost druhé kategorie, která nemá právo vidět vesmír po svém? Kde je nějaký podstatný rozdíl mezi takzvanou příčinou a následkem a jakýmkoli jiným vnitřně logickým systémem vnímání?

Písk. "Pokus číslo čtyři. Model rozdělený do padesáti úseků; úseky a stavy pseudonáhodně rozdělené mezi tisíci skupin."

"Jedna. Dvě. Tři."

Přestávám počítat, rozpřahuji ruce a vstávám. Jednou se otáčím kolem dokola, abych si prohlédl místnost, kontroloji, že je stále neporušená, celá. Potom šeptám: "Tohle je prach. Samý prach. Tato místnost je v tomto okamžiku rozptýlena po celé planetě, je rozložena v rozmezí pěti set nebo více sekund - a přesto zůstává celá. Chápeš, co to znamená?"

Džin se objevuje znovu a mračí se, ale nedávám mu šanci, aby mne začal kárat.

"Poslouchej! Když dokážu poskládat sebe a tuto místnost, když dokážu vytvořit vlastní soudržný svět z pouhých rozptýlených útržků - co tě opravňuje myslet si, že neděláš přesně totéž?"

Představ si to - vesmír bez jakékoli struktury, bez topologie. Žádný prostor, žádný čas, pouze množina nahodilých událostí. Nazval bych je "izolované," ale to není to správné slovo; nic takového jako vzdálenost prostě není. Možná bych ani neměl říkat "nahodilé," protože to pak vypadá, jako by existoval nějaký přirozený řád, v němž je možné jednu po druhé posoudit a zjistit, že je nahodilá - jenže nic takového není.

Čím tyto události jsou? My bychom je popsali jako body v časoprostoru a přiřadili jim souřadnice - časy a místa - jenže když to není povoleno, co zbývá! Hodnoty všech základních částicových polí? Možná i to je příliš odvážný předpoklad. Zůstaňme u toho, že každá událost je skupina čísel.

A teď: když se systém, který tvoří mne, mohl posbírat z šumového pozadí všech ostatních událostí odehrávajících se na této planetě... proč by se potom systém, o němž uvažujeme jako o "vesmíru", neměl poskládat, najít, přesně stejným způsobem?"

Džinův výraz kolísá mezi úlekem a podrážděním.

Písk. "Paule... nechápu, jaký to má smysl. Časoprostor je polem vytvořeným člověkem; reálný vesmír není nic víc než moře vzájemně nesouvisících událostí... to všechno jsou jen metafyzické žvásty. Nevývratitelná hypotéza. Jakou to má vysvětlovači hodnotu? Co by se tím změnilo?"

"Co by se změnilo? My vnímáme - obýváme - jedno uspořádání množiny událostí. Ale proč by toto uspořádání mělo být jedinečné? Není důvod věřit, že systém, který jsme našli, je jediným koherentním způsobem uspořádání prachu. Vedle nás musejí existovat miliardy jiných vesmírů složených z téhož materiálu - jen jinak uspořádaného. Když já mohu vnímat události vzdálené tisíce kilometrů a stovek sekund jako sousedící a současné, mohou být světy a tvorové sestaveni z toho, co bychom my považovali za body v časoprostoru rozptýlené po celé galaxii, po celém vesmíru. My jsme jedno možné řešení obřího kosmického anagramu... ale bylo by pošetilé se domnívat, že jediné."

Písk. "A kde jsou všechna ta zbývající písmena? Jestli je tato zdrojová alfabetská polévka skutečně neuspořádaná, nemyslíš, že je vysoce nepravděpodobné, abychom v tom všem našli strukturu?"

To mne vyvádí z míry, ale jen krátce. "My jsme nenašli strukturu ve všem. Vesmír je nepravidelný, na kvantové úrovni. Makroskopicky to vypadá jako dokonalý systém; mikroskopicky se to rozpadá na neurčitost. Smetli jsme zbytky neuspořádanosti až na nejnižší úroveň. Příklad k anagramu je špatný; stavební kameny jsou spíš jako nahodilé pixely než nahodilá písmena. Kdybys měl dostatečné množství nahodilých pixelů, mohl bys vytvořit prakticky jakýkoli obraz - ale při bližším zkoumání by nahodilost vyšla najevo."

Písk. "Nic z toho se nedá ověřit. Jak bychom mohli pozorovat planetu, jejíž stavební části jsou rozptýleny po celém vesmíru? Natož komunikovat s jejími hypotetickými obyvateli? Nepochybuji o tom, že to, co říkáš, má jistotu - čistě matematickou - platnost: věřím tomu, že kdyby se vesmír dostatečně jemně rozemlel, prach by se mohl přeskupit jinými způsoby, které by dávaly smysl stejně jako originál. Ale jestli jsou všechny tyto přeskupené světy nedostupné, je to stejné jako s anděly na špičkách jehel."

. "Jak to můžeš říct? Já jsem byl přeskupen! Byl jsem v jiném světě!"

Písk. "Jestli je to tak, byl to umělý svět; vytvořený, ne objevený."

"Najít systém, vytvořit systém... ve skutečnosti v tom žádný rozdíl není."

Písk. "Paule, ty víš, že všechno, co zažíváš, je poplatné tomu, jak byl tvůj model naprogramován; není třeba zavádět jiné světy. Stav tvého mozku v každém okamžiku se dá beze zbytku vysvětlit v podmínkách tohoto uspořádání času a prostoru."

"Ovšem! Tvůj systém nebyl narušen; počítače udělaly přesně to, co se od nich očekávalo. To však neznamená, že by moje perspektiva ztrácela platnost. Přestaň uvažovat o vysvětleních, příčinách a následcích; jsou pouze systémy. Rozptýlené události tvořící moji zkušenost měly stejně reálnou vnitřní konzistenci, jakou mají procesy v počítačích. A je možné, že nepocházela jenom z počítačů."

Písk. "Jak to myslíš?"

"Ty mezery v experimentu jedna. Co je vyplňovalo? Z čeho jsem byl utvořen, když mě nepopisovaly procesory? Copak... je to velký vesmír. Dost prachu, který může být mnou, mezi jednotlivými popisy. Dost událostí - nijak nesouvisících s tvými počítači, možná ani s naší planetou a naší epochou - z nichž se dá vytvořit desetisekundová zkušenost, konzistentní se vším, co se stalo předtím - a se vším, co se teprve stane."

Písk. Džin teď vypadá opravdu znepokojeně. "Paule, poslouchej mě: jsi kopie ve virtuálním prostředí ovládaném počítači. Nic víc, nic méně. Tyto experimenty dokazují, že tvůj vnitřní smysl pro prostor a čas je neměnný - podle očekávání. Ale tvoje stavy se vypočítávají, tvoje vzpomínky musejí být tím, čím by byly bez manipulace. Nebyl jsi v žádných jiných světech, nesestavil ses ze zlomků vzdálených galaxií."

Směju se. "Tvoje hloupost je... neskutečná. Co jsi pro mě do prdele vytvořil, když mě nehodláš ani vyslechnout? Narazili jsme na něco, co má kosmický význam! Vykašli se na šaškování kolem detailů nervových modelů; musíme veškeré prostředky věnovat na další výzkum tímto směrem. Podařilo se nám zahlédnout pravdu za... vším: prostorem, časem, fyzikálními zákony. To nemůžeš odbýt jen tím, že řekneš, že moje stavy byly nevyhnutelné."

Písk. "Kontrolní vzorek a subjekt jsou stále identičtí."

Zoufalstvím řvu: "Jasně že jsou, idiote! Vždyť o to jde! Jako zrychlení a gravitace v obecné teorii relativity, právě shodná zkušenost dvou různých pozorovatelů rozbíjí staré paradigma."

Písk. Džin zdrceně mumlá: "Elizabeth říkala, že se to stane. Říkala, že je to jen otázka času, kdy ztratíš kontakt."

Zírám na něho. "Elizabeth? Tvrdil jsi, že jsi jí o mně vůbec neřekl!"

Písk. "No tak řekl. Nechal jsem si to pro sebe, protože jsem myslel, že bys nechtěl znát její reakci."

"A ta byla?"

Písk. "Chtěla, abych tě vypnul. Říkala, že jsem... vážně narušený, když mě mohlo napadnout něco takového udělat. Řekla, že mi najde pomoc."

"Vážně? A co by taky mohla vědět? Neposlouchej ji!"

Písk. Omluvně se kaboní. Zevnitř ten výraz poznávám a útroby se mi mění v led. "Paule, možná bych tě měl zastavit, než si to promyslím. Elizabeth na mně skutečně záleží, víc než jsem si myslel. Měl bych si s ní o tom ještě jednou promluvit."

"Ne. Do prdele, ne" Z tohoto bodu už mě nespustí. I kdyby celý projekt nezrušil, vrátí se zpátky ke snímku a zkusi něco jiného, aby mě udržel v řadě. Možná první experimenty úplně vynechá - ty, díky nimž jsem to pochopil. Ty, které mě udělaly tím, čím jsem.

Písk. "Jenom dočasně. Slibuju. Věř mi."

"Paule. Prosím."

Sahá mimo obrazovku.

"Ne!"

Něčí ruka mi svírá předloktí. Snažím se ji setřást, ale paže se mi prakticky nehýbá a z ramene mi vystřeluje strašná bolest. Otevírám oči a bolestí je znovu zavírám. Na pátý nebo šestý pokus se mi daří přes zmíněný jas a slzy zahlédnout tvář.

Elizabeth.

Přidrží mi u rtů hnek. Upíjím, prskám a dusím se, ale potom se donutím k tomu, abych alespoň trochu řídké sladké tekutiny spolkl.

"Brzy budeš v pořádku," říká. "Hlavně se nesnaž dělat moc prudké pohyby."

"Proč tady jsi?" Kašlu, vrtím hlavou a hned toho lituju. Jsem dojatý, ale nic nechápu. Proč můj originál lhal a tvrdil, že mě chce vypnout, když ve skutečnosti se mnou cítí tak, že se odhodlala podstoupit tak náročný proces a navštívit mě? Ležím na něčem, co připomíná křeslo u zubaře, v neznámé místnosti. Na sobě mám nemocniční úbor; v pravé ruce mám kapačku a v močovodu cévku. Když se podívám nahoru, vidím propojovací přílbu, objemnou polokouli plnou magnetických induktorů axonových proudů, zavěšenou na portálu nízko nad mou hlavou. Připadá mi, že se to hodí, vytvořit simulované místo pro setkání, které vypadá jako místnost, v níž její skutečné tělo musí být; ale to, že jsem položený do křesla a mám všechny příznaky probouzejícího se návštěvníka, se mi zdá trochu přehnané.

Levou rukou poklepávám na křeslo. "Jaký má tohle všechno smysl? Chceš, abych přesně věděl, co podstupuješ? Fajn. Jsem ti za to vděčný. A jsem rád, že tě vidím." Chvěju se ulehčením a opožděným šokem. "Vlastně je to fantastické."

Slabě se směju. "Já jsem si vážně myslel, že mě chceš zlikvidovat. Ten člověk je úplný cvok. Věř mi, mluvíš s jeho lepší polovinou."

Sedí na židličce vedle mě. "Paule. Snaž se pozorně poslouchat, co ti řeknu. Potlačené vzpomínky se ti samy od sebe začnou postupně vracet, ale pomůže ti, když si o tom všem s tebou nejdřív promluvíme. Takže především, nejsi kopie. Jsi z masa a kostí."

Zírám na ni. "To má být nějaký sadistický žert? Víš, jak to bylo těžké, jak dlouho mi to trvalo, než jsem se vyrovnal s pravdou?"

Vrtí hlavou. "Není to žert. Vím, že si zatím nevzpomínáš, ale když sis nechal udělat snímek, který měl být spuštěný jako kopie číslo pět, konečně jsi mi řekl, čím se zabýváš. A já jsem tě přesvědčila, abys ji nespustil - dokud nevyzkoušíš jiný experiment: nezkoušíš si to na jejím místě. Abys bezprostředně poznal, co bude muset podstoupit."

A ty jsi souhlasil. Nechal sis potlačit vzpomínky z doby po zhotovení snímku, abys nemohl nijak poznat, že jsi jenom návštěvník, a vstoupil jsi do prostředí, v němž měla kopie žít."

Její obličej neprozrazuje ani stopu lži - ale to umí software vyhladit. "Nevěřím ti. Jak bych já mohl být originál? Já jsem s originálem mluvil. Čemu mám věřit? On byl kopie?"

Vzdychá, ale trpělivě říká: "Samozřejmě že ne. To by sotva kopii ušetřilo nějaké trauma, nemyslíš? Ten snímek nebyl nikdy spuštěn. Tu loutku, která si hrála na tvůj 'originál', jsem ovládala já - charakteristickou slovní zásobu a jazyk těla mi dal software, ale za nitky jsem tahala já."

Vrtím hlavou a šeptám: "Bremsstrahlung." Ale neobjevuje se okno žádného rozhraní. Chytám se křesla a zavírám oči, pak propukám v smích. "Chceš říct, že já jsem s tím souhlasil? Jaký masochista by to mohl udělat? Já se zblázním. Nevím, kdo jsem!"

Znovu mě bere za ruku. "Pochopitelně jsi ještě dezorientovaný - ale věř mi, nepotrvá to dlouho. A ty víš, proč jsi na to přistoupil. Štvalo tě, že ti kopie pořád vyskakovaly. Musel ses s tím, co prožívají, nějak vypořádat, tak nebo tak. Strávit několik dní ve víře, že jsi kopie, mohlo projekt buď posunout dál nebo potopit: buď bys byl nakonec skutečně připravený - konečně - vytvořit kopii, která by se dokázala se svým osudem vyrovnat - nebo by ses natolik slitoval nad jejich situací, že bys je přestal vytvářet."

Do místnosti vchází technik a vyndává mi kapačku a cévku. Podpírám se a dívám se skleněnými výplněmi v lítacích dveřích pokoje; na chodbě vidím půl tuctu lidí. Neartikulovaně řvu z plných plic; všichni se otáčejí a civí mým směrem.

Technik klidně říká: "Ještě hodinu nebo dvě možná budete cítit bodání v penisu."

Klesám zpátky na křeslo a obracím se k Elizabeth. "Reagující davy bys mi nezapltila. Já bych je nezapltil. Vypadá to, že mluvíš pravdu."

Lidé, nádherní lidé: tisíce neznámých, kteří se mi s podezřením nebo s údivem dívají do očí, uhýbají mi na ulici z cesty - nebo, což je častější případ, viditelně a vědomě odmítají to udělat. Už se v davu nikdy nebudu cítit sám; pamatuju si, co je to pravá neviditelnost.

Jak příjemná je svoboda města. Celý den jsem chodil po ulicích Sydney a prohlížel si každou ohyzdnou obchodní pasáž, každý močí páchnoucí, odpadky zaneřádný park a uličku, až se nakonec s bolavýma nohama prodíráni odpolední špičkou domů, abych se podíval na zprávy v reálném čase.

Není žádný prostor pro pochybnosti: nejsem ve virtuálním prostředí. Nikoho na světě by nenapadlo dát takové peníze jen za to, aby mne oklamal.

Když se mne Elizabeth ptá, jestli se mi vrátila paměť, přikyvuji a říkám, že samozřejmě ano. Nepáčí ze mě podrobnosti. Skutečnost je taková, že poté, co jsem si tolikrát v duchu probral její verzi, si jednotlivé fáze téměř dovedu představit: pochybnosti po pořízení pátého snímku, opakovaný odklad spuštění modelu, přiznání projektu před Elizabeth, přijetí její výzvy, abych sám vyzkoušel, jak moje kopie trpěla.

A jestli se potlačené vzpomínky ve skutečnosti neintegrovaly, nevadí, díval jsem se do literatury a existuje dvouapůlprocentní riziko, že se to stane.

Mám účet od databázové služby, který dokazuje, že jsem se na tentýž článek už díval.

Znovu jsem si přečetl a přehrál zprávy, na něž jsem se díval zevnitř, žádné rozpory jsem nenašel. Dokonce jsem se pustil do studia dějin, zeměpisu a astronomie, a přestože mne čas od času překvapí detaily, které jsem doposud neznal, nemohu říci, že bych narazil na něco, co by bylo v jasném rozporu s mým dřívějším chápáním.

Všechno souhlasí. Všechno se dá vysvětlit.

Přesto se musím stále vracet k tomu, co se asi stane s kopií, která je vypnuta a již nikdy není spuštěna. Obyčejná lidská smrt je jedna věc - vetkán do mnohem většího goblenu, je to proces, který dokonale dává smysl. Avšak z vnitřního pohledu kopie, jejíž model je jednoduše pozastaven, neexistuje pro tuto "smrt" vůbec žádné vysvětlení - je pouze okraj, kde systém nenadále končí.

Kdyby se kopie dokázala poskládat z prachu rozptýleného po světě a překlenout mezery ve své existenci prachem z celého vesmíru, proč by někdy měla nesmyslně skončit? Proč by se systém nemohl nacházet sám? Nebo třeba najít větší systém, s nímž by se mohl spojit?

Možná je marné usilovat o poznání pravdy. Kdybych byl kopie a "našel" tento svět, toto uspořádání prachu, znamenalo by to, že spoj je, musí být, dokonale hladký. Aby systémy splynuly, musí být stejně pravdivá obě "vysvětlení". Jestli jsem byl kopií, je pravda také to, že jsem byl Paulem Purhamem z masa a kostí, který věřil, že je kopie.

Kdysi jsem měl dvě budoucnosti. Ted' mám dvě minulosti.

Elizabeth se mne včera zeptala, k jakému jsem dospěl rozhodnutí: vzdát se své celoživotní posedlosti, nebo jít dál, když ted' mám přímou zkušenost s tím, o co jde. Moje odpověď ji zklamala a nejsem si jist, zda ji ještě někdy uvidím.

V tomto světě.

Dnes si půjdu nechat udělat šestý snímek. Ted' to nemůžu vzdát. Já pravdu objevit nemůžu - ale to neznamená, že to nemůže udělat nikdo jiný. Když vytvořím kopii, na několik virtuálních dní ji spustím a potom ji prudce ukončím... pak alespoň on bude vědět, zda jeho soustava zkušeností existuje dál. Znovu dojde na "vysvětlení" a "nový" Paul Durham z masa a kostí bude znovu mít zvláštní minulost. Zdělá moje vzpomínky a možná celý proces zopakuje.

A znovu. A znovu. Přestože spoje budou vždy dokonalé, "vysvětlení" nutně budou vykonstruovanější, méně přesvědčivá, a prachová teorie se stane ještě podmanivější.

Ležím v posteli v předjitřním šeru, čekám, až vyjde slunce, a dívám se touto zrcadlovou chodbou do budoucnosti.

Jedna věc ve mně hlodá. Přisahal bych, že jsem měl sen -složitý příběh, který mi dal nějaké poznání - ale moje sny bývají prchavé, a proto nečekám, že si vzpomenu, co to bylo.

přeložil Petr Kotrle

Greg Egan

Naposledy jste se s tímto autorem setkali nad jeho povídkou Děti, oceánu oceněnou Hugem. Povídka Prach je starší, vyšla v roce 1992 a později se stala inspirací pro Egonův druhý román Permutation City (Město permutací), jehož český překlad se plánuje.